

KADERNOTA 2024

T.b.v. Programmering 2026 - 2037

Inhoudelijke spelregels & Financieel
kader voor het programmeren
(aanvullend op de Subsidieregeling)
Hoogwaterbeschermingsprogramma

Inhoud

1.	Inleiding	2
2.	Spelregels kadernota	3
	Toelichting spelregels kadernota	5
1.	Betaling van voorschotten: maximum van €40 miljoen voorschot per project per jaar	5
2.	Referentiebeheer/ VTM-proces	5
3.	Prioriteren o.b.v. urgentie	6
4.	Bevoren status projecten in eerste 2 jaar	6
5.	Programmeergesprekken	6
6.	Planperiode van 12 (6+6) jaar	6
7.	Partieel en kort-cyclisch versterken	7
8.	Uitwisselingsbijdragen vermeden kosten dijkversterkingen	7
9.	Ingangstoets	8
10.	Vastleggen gezamenlijk streefdoel Waterveiligheidsportaal (WVP) op orde	8
11.	Realistische doorlooptijden	8
12.	Programmeren van voorgefinancierde projecten	8
13.	Afspraken bestuursovereenkomst Maas	9
14.	Opvangen van mutaties binnen een vol programma	9
15.	Budget voor kennis en innovatie	9
16.	Beheerste aanwas nieuwe projecten	10
17.	Aanleveren verwachte moment gunningsbeslissing aanbesteding	10
18.	Mutaties tijdens consultatieperiode op het ontwerpprogramma	10
19.	Tussentijdse wijziging innovatieve projecten	10
20.	Maximum voorschotverlening innovatie projecten	10
21.	Altijd budget voor fases lineair verdelen	11
22.	Raming projectfase zonder getoetste SSK	11
3.	Financiële stuurknoppen	12
	Toelichting stuurknoppen	12
	Subsidieverlening en uitbetalingen	12
4.	Organisatie	14
	Rol alliantie in programmeerproces	14
5.	Financiële kader	15
	Vast financieel kader	15
	Bijdrage Rijk en Waterschappen	15
	Bijlage 1: Overzicht aanpassingen Kadernota 2024 t.o.v. Kadernota 2023	17
	Vervallen spelregels uit de kadernota 2025 – 2036	21

1. Inleiding

Voor u ligt de kadernota 2024 t.b.v. de HWBP programmering 2026-2037. De kadernota bevat inhoudelijke spelregels én het financieel kader om tot een HWBP programmering te komen. De kadernota is een aanvulling op de subsidieregeling "*Regeling subsidies hoogwaterbescherming 2014*". Elk jaar wordt de kadernota geactualiseerd en vastgesteld door het Programmabestuur HWBP. Het programmabestuur HWBP bepaalt daarmee de koers voor de programmering voor de komende jaren. Op basis van de kadernota 2024 wordt het programma 2026-2037 opgesteld met bijbehorende begroting tot 2037. De HWBP programmering wordt zodanig opgesteld dat voor alle beheerders de einddoelstelling (2050 alle keringen voldoen aan de norm) uitvoerbaar is. Voorwaarde daarbij is dat de regels in de kadernota zorgen voor een goede besteding van de financiële middelen. Dit is nodig om de overall doelstelling van het HWBP-programma in beeld te houden.

Kadernota 2024

In voorgaande jaren werd de kadernota medio juni vastgesteld. Dit leidde tot de situatie waar de spelregels nog niet waren vastgesteld tijdens het VtM-1 (Verzoek tot Mutatie) proces wat medio april start. De ontstane situatie was onwenselijk omdat zo de spelregels nog kunnen wijzigen tijdens de VtM-1 uitvraag. Daarom is het proces rondom vaststellen kadernota nu vervroegd.

Gelijktijdig met het opstellen van de nieuwe kadernota wordt gewerkt aan het vraagstuk of aanvullende financiële middelen nodig zijn om de einddoelstelling van het HWBP (2050 alle keringen voldoen aan de norm) in zicht te houden. Afgaand op de eerste signalen vanuit de alliantie, lijkt een meerderheid voor een (tijdelijke) verhoging van de solidariteitsbijdrage te zijn. Omdat het nog onduidelijk is of en evt. wanneer er extra financiën komen, is het voorstel om dit jaar twee ontwerpprogramma's op te stellen: één binnen de huidige financiële kader en een programma waarin we uitgaan van extra €2,5 miljard. Hiermee maken we inzichtelijk hoe het programma eruit ziet met extra middelen en kunnen we anticiperen mochten deze middelen tijdig beschikbaar zijn. Voor de consultatieperiode van dit jaar zal duidelijk zijn welk ontwerpprogramma we willen doorzetten naar definitief programmavoorstel. Er zullen dan ook geen twee ontwerpprogramma's bij de consultatieperiode worden ingebracht maar de gebruikelijke één.

Met de Kadernota 2024 anticiperen we op het beschikbaar komen van deze extra financiën. Zo is besloten dat er ook dit jaar nieuwe projecten (alleen verkenningsfasen) aan de programmering kunnen worden toegevoegd om de voortgang van de productie op peil te houden. Daarnaast zal het noodzakelijk blijven dat er nog steeds realisatiefasen van projecten buiten het programma moeten worden geplaatst (zowel in het programma met als zonder extra aanvullend budget. Zodra er officieel akkoord op is extra bijdrage van Rijk en beheerders, zullen deze realisatiefasen terugvloeien naar het programma.

Ook dit jaar starten we nieuwe projecten op. Als de aanvullende middelen niet beschikbaar komen, zullen de beheerders worden geconfronteerd met voorfinancierslasten of temporiseren/ stilleggen van projecten met bijbehorende kosten. Overweging om toch nieuwe projecten op te starten is dat bestuurlijk er overeenstemming lijkt om extra geld te regelen. Daarnaast zal het niet opnemen van nieuwe projecten tot gevolg hebben dat de productie in de tweede helft van de programmeerperiode flink zal dalen en 2050 als doelstelling in gevaar komt.

In de Kadernota 2024 zijn naast aan aantal tekstuele wijzigingen, een drietal nieuwe regels / aanscherping van huidige regels toegevoegd:

- We voeren een wijziging door in de manier hoe de kasreeks voor projectfasen wordt geprogrammeerd en gaan voor alle projectfasen altijd lineair verdelen over de looptijd van de projectfase.
- Trajecten moeten LBO-1 oordeel D scoren om toegevoegd te kunnen worden aan het programma.
- Ramingen voor projectfasen zonder getoetste SSK programmeren we op basis van de middenwaarde uit het jaarlijks geïndexeerde referentiekader.

2. Spelregels kadernota

Onderstaande tabel geeft een beknopt overzicht van de afspraken die in de kadernota staan. Een uitgebreidere beschrijving van de regels is te vinden na het overzicht. Een overzicht van de verschillen tussen de regels uit de kadernota van vorig jaar staat in Bijlage 1 van dit document.

Nr.	Titel	Afspraak kadernota 2024
1	Maximum van €40 miljoen voorschot per project per jaar.	Projecten (zowel voorfinanciering als regulier) kunnen maximaal aanspraak maken op €40 miljoen subsidie per project per jaar. Als mitigerende maatregel kan er meer dan € 40 miljoen per project worden uitgekeerd tot maximaal de projectuitgaven van dat jaar.
2	Referentiebeheer / VtM proces	Het programma wordt opgesteld op basis van het VtM1 proces. De VtM (Verzoek tot Mutatie) formulieren dienen conform de afspraken in de kadernota ingevuld te worden, het BGT helpt hiermee. Formulieren die hieraan niet voldoen worden teruggestuurd naar BGT / Waterschap met het verzoek deze aan te passen en opnieuw in te dienen. Bij mutaties in de scope, planning en raming dient in de toelichting duidelijk te worden aangegeven waarom de mutatie plaatsvindt. De toelichtingen worden opgenomen in de voortgangsrapportage richting het programmabestuur en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W).
3	Prioriteren op basis van Urgentie en trajectoordeel	Prioritering vindt plaats op basis van de overgangssystematiek VNK2 en het trajectoordeel uit LBO-1.
4	Bevroren status projecten in eerste 2 jaar	Projecten die reeds zijn gestart of in de eerste 2 programmajaren starten, kunnen in beginsel doorgang vinden voor alle projectfasen.
5	Programmeergesprekken	Ieder jaar wordt, indien wenselijk, een programmeergesprek gevoerd tussen programmadirectie en beheerder. Doel is om inzicht te verkrijgen in wenselijke en benodigde planning gelet op urgentie, organisatie, financiën en i.r.t. behalen einddoestelling.
6	Planperiode van 12 jaar	Ieder jaar wordt een programma over een periode van 12 jaar opgesteld. De eerste 6 jaar daarvan worden vastgesteld door de minister van I&W.
7	Partieel en kort-cyclisch versterken	Definiëring: De kadernota scherpt aan wat wordt verstaan onder partieel- en kort-cyclisch versterken. Rekenmethode LCC wordt verduidelijkt. Doelmatigheid van een project kan hiermee worden aangetoond. Een LCC-berekening is een subsidievoorwaarde.
8	Uitwisselingsbijdragen vermeden kosten dijkversterkingen	Vastgelegd is hoe de programmadirectie HWBP tot vaststelling van de hoogte van de uitwisselingsbijdrage komt.

Nr.	Titel	Afspraak kadernota 2024
9	Ingangstoets	Alleen projecten die voor 1 juli 2024 hun ingangstoets met positief advies hebben doorlopen kunnen op het nieuwe programma komen. Wordt de ingangstoets later dan 1 juli 2024 afgerond dan zal het project later worden geprogrammeerd
10	Vastlegging WVP op orde	Het Waterveiligheidsportaal is een gemeenschappelijk systeem tussen Waterschappen, ILT en HWBP. Hiermee kan een landelijk beeld verkregen worden van de veiligheidsopgave. Beheerders zijn verantwoordelijk voor het up-to date houden van het WVP. Het vereiste is dat het WVP overeenkomt met het VtM formulier.
11	Realistische doorlooptijden fase projecten	De afspraak met het PB HWBP is gemaakt om de probabilistische planning op te nemen in het VtM formulier die wordt getoetst door het BGT. Dit geldt voor zowel de subsidiemijlpalen (voorverkenning-, verkenning-, plan- en realisatiefase als de projectmijlpalen (vaststellen VKA, vaststellen PWW, Gunning, maatregel uitgevoerd en proces verbaal van oplevering).
12	Programmeren van voorfinancieringsprojecten	Een beheerder kan onder voorwaarden subsidie krijgen als hij ervoor kiest om met voorfinanciering een maatregel eerder uit te voeren dan in de programmering van het HWBP is voorzien. De voorfinancieringsprojecten zullen als regulier project worden opgenomen op het programma. Budget blijft op T+6 geprogrammeerd.
13	Afspraken Bestuursovereenkomst Maas	De versterkingsprojecten die vallen onder de bestuursovereenkomst Maas zijn ook onderdeel van het HWBP-programma. De BO Maas projecten zullen als regulier project worden opgenomen op het programma met inachtneming van de bestuurlijke afspraken.
14	Opvangen van mutaties binnen een vol programma	Voor projecten waarvan de raming hoger is geworden ten opzichte van de opgave in het vorige programma, dient de stijging in laatste jaar van het programma opgenomen worden.
15	Budget voor kennis en innovatie	Het budget voor innovatie projecten wordt vastgesteld op basis van de werkelijke aanvragen en voor de toekomstige jaren voor een bedrag van maximaal € 10 miljoen per jaar.
16	Beheerste aanwas nieuwe projecten	Ten tijden van budgettaire krapte, kan ervoor worden gekozen nieuwe projecten beheerst te programmeren. Dat betekent alleen de verkenningsfase en/of projecten die starten in het eerste jaar van de programmering te programmeren. Nieuw opgestarte projecten hebben geen zicht op budget voor de vervolgfases, tot er voldoende ruimte is om dit te kunnen programmeren.
17	Aanleveren verwachte moment gunningsbeslissing aanbesteding	In bepaalde gevallen. Indien de gunningsbeslissing na de maand oktober in een bepaald jaar wordt verwacht, dan dient de kasreeks van de realisatiefase verdeeld te worden over twee jaar.
18	Nieuw Mutaties tijdens consultatieperiode op het ontwerpprogramma	Reacties die worden aangedragen tijdens de consultatieperiode worden alleen in het definitief programmavoorstel opgenomen wanneer het een fout betreft bij het verwerken van de ingediende VtM formulieren op het ontwerpprogramma. Hiermee kunnen fouten hersteld worden die:

Nr.	Titel	Afspraak kadernota 2024
		- In het proces door de programmadirectie verkeerd zijn verwerkt - ontstaan zijn door verschillen in ontwerpprogrammering en toezeggingen die gedaan zijn door de programmadirectie of - op basis van administratieve onvolkomenheden.
19	Nieuw Tussentijdse wijziging innovatieve projecten	Een aanvraag tot subsidiewijziging dient ingediend te worden indien de tussentijdse wijziging $\geq 10\%$, of $\geq \text{€ } 1$ miljoen. Of bij een andere aanpak van het project.
20	Nieuw Maximum voorschotverlening innovatie projecten	Bij projecten die een looptijd hebben van minder dan 36 maanden dan maximale bevoorschotting van 80%. Bij projecten met een looptijd van meer dan 36 maanden wordt de kasreeks lineair verdeeld en bij vaststelling wordt het restant uitbetaald.
21	Nieuw Kasreeks voor alle fases lineair verdelen.	Voor alle projectfases van reguliere en voorfinancieringsprojecten zal, ongeacht de duur van de projectfase, gelden dat het bedrag voor projectfases lineair verdeeld wordt over de aangegeven kalenderjaren.
22	Nieuw Raming projectfase zonder getoetste SSK	Projectfasen waar nog geen getoetste SSK voor beschikbaar is, wordt geprogrammeerd aan de hand van het Referentiekader HWBP waarbij wordt uitgegaan van de middenwaarde.

Toelichting spelregels kadernota

Hieronder volgt de gedetailleerde beschrijving van de inhoudelijke programmeerafspraken die in het verleden zijn opgesteld alsook de nieuw toegevoegde.

1. Betaling van voorschotten: maximum van €40 miljoen voorschot per project per jaar

Uitgangspunt van de subsidieregeling is dat gewerkt wordt met voorschotten. Het voorschotbedrag per project per jaar bedraagt maximaal € 40 miljoen.

Uitzondering:

Binnen de alliantie is de afspraak dat financiële stuurknoppen van invloed kunnen zijn op de voorschotreeks. Hierdoor kan de opgenomen kasreeks van een project in het ontwerpprogramma afwijken van hetgeen hierboven staat.

Raming van projecten die samensmelten

Wanneer projecten bij het samensmelten (twee projecten worden één project) groter worden dan 40 miljoen (bijvoorbeeld omdat een LBO-1 deel ondertussen beoordeeld is en grondslag voor subsidie heeft), zal dit geraamde bedrag net als bij ieder ander project lineair verdeeld worden over verschillende jaren met een maximum van € 40 miljoen per jaar.

Deze spelregel is ook van toepassing op voorfinancieringsprojecten.

2. Referentiebeheer/ VTM-proces

Voor het begrotings- en programmeringsproces en de daaruit voortvloeiende rapportages is het belangrijk dat het (project) referentiebeheer betrouwbaar en op orde is. Dit dient op een

eenduidige manier ingebed te worden in het proces vanaf het programmeren tot en met de verlening van een subsidie.

Elke mutatie op de vastgestelde programmering (van zowel geprogrammeerde als niet geprogrammeerde projecten) dient door middel van een Verzoek tot Mutatie (VTM) aangedragen te worden. De vastgestelde programmering en de goedgekeurde VTM's samen zorgen voor een ontwerpprogramma. Een VTM formulier wordt qua onderbouwing/motivatie door het begeleidingsteam samen met de beheerder doorleefd. Na deze indiening wordt het VTM formulier geüpload in de referentiedatabase en gebruikt voor het opstellen van het programma en rapportages.

3. Prioriteren o.b.v. urgentie

Uitgangspunt in de regeling subsidies hoogwaterbescherming is dat veiligheidsurgentie de basis is voor prioritering van projecten op het programma. Deze methode voor het prioriteren is ook vastgelegd in het programmabestuur HWBP. Daar waar doelmatig, kunnen meekoppelkansen ook dienen als reden om een project voorrang te verlenen.

Urgentie

Prioritering binnen het programma is gebaseerd op VNK2 gegevens, waarbij het traject met de grootste afstand tot de norm hoogste prioriteit krijgt (en daarmee de projecten die in dat traject liggen). Daartoe zijn de projecten in het LRT-3 areaal bij het opstellen van het programma 2017-2023 opnieuw geprioriteerd.

Nieuwe berekeningssystematiek urgentie

De VNK2 is ingevoerd als overgangsmethode. De gegevens zijn deels gebaseerd op verouderde kennis en het kan alleen trajecten prioriteren. Er is een transitie nodig naar een nieuwe berekeningssystematiek gebaseerd op LBO1 resultaten waarmee projecten kunnen worden geprioriteerd. Deze nieuwe prioriteringssystematiek biedt de mogelijkheid om aan te sluiten op verbeteringen en vernieuwingen. Om hier de eerste invulling aan te geven, programmeren we alleen nieuwe projecten welke, naast het positief doorlopen van de ingangstoets beoordeeld zijn als categorie D in LBO-1

4. Bevroren status projecten in eerste 2 jaar

Zowel beheerders als de Programmadirectie hebben behoefte aan stabiliteit en voorspelbaarheid van de uitvoering van het programma. Om de continuïteit en de stabiliteit van het programma te borgen wordt er iedere programmeringsronde telkens twee jaar 'bevroren'. Dit houdt in dat projecten die reeds zijn gestart of in deze eerste 2 jaar starten, doorgang kunnen vinden voor alle projectfasen en niet worden verdrongen door andere, meer prioritaire, projecten.

Een project met bevroren status dat wordt gesplitst, waarbij het afgesplitste deel van het project later dan de "bevroerperiode" van het programma wordt opgestart, wordt als nieuw project gezien.

5. Programmeergesprekken

Eind 2022 is de eerste beoordelingsronde (LBO-1) afgerond. Dit geeft inzicht in de totale opgave tot 2050. De resultaten van de beoordelingen zullen leiden tot aanvullingen en mogelijk nieuwe programmering bij de waterschappen. Samen met de alliantiepartners wordt een proces opgestart waarmee er een goede programmadoorkijk tot 2050 gemaakt kan worden. Dit proces vindt plaats onder de noemer *programmeergesprekken*. Dit proces zal draaien om een aantal collectieve en individuele gesprekken op tactisch en strategisch niveau (waterschapniveau en programmaniveau).

6. Planperiode van 12 (6+6) jaar

De programmadirectie maakt ieder jaar een programma over een periode van 12 jaar. Indien het huidige jaar t is, start het ontwerp programma in het jaar $t+2$ en loopt deze door tot en met $t+14$. Dit is gekoppeld aan de periode van de rijksbegroting. De eerste zes jaar worden via het Deltaprogramma door de minister vastgesteld. Het doel van de tweede periode van 6 jaar is het creëren van overzicht; zowel voor de beheerders, als voor de programmadirectie. Daarnaast biedt

het de mogelijkheid voor de beheerders om in de regio en de gebiedsoverleggen van het Deltaprogramma vroegtijdig aan de slag te gaan met het identificeren van meekoppelkansen.

Bij het opstellen van een programma voor 12 jaar is sprake van grotere onzekerheden dan voor het programma in het eerste deel van zes jaar. Beheerders moeten er rekening mee houden dat in de tweede deel (jaar 7-12) van het programma nog wisselingen kunnen plaatsvinden van geprogrammeerde projecten.

7. Partieel en kort-cyclisch versterken

Voor de definities van integraal-, partieel- en kort-cyclisch versterken wordt de aangescherpte definitie gehanteerd. Zie hiervoor Tabel 4.

Type versterking	Definitie	Voorbeeld
Integraal versterken	De dijk voldoet in principe voor 50 jaar op alle faalmechanismen aan de norm rekening houdend met klimaatverandering (hogere hydraulische belastingen) en veroudering van de dijk	Bij afkeur op <i>piping</i> de dijk ook versterken op <i>hoogte</i> en <i>macrostabiliteit</i> ongeacht of dit nu al nodig is.
Kort-cyclisch versterken	Integraal versterken van de dijk voor kortere periode.	De dijk voldoet voor 25 jaar aan de norm. Na deze periode zal een tweede versterking worden uitgevoerd op deze dijk.
Partieel versterken	Versterken van een dijk op één of meerdere faalmechanismen, rekening houdend met de resterende levensduur van de kering op de andere faalmechanismen en met wellicht nieuwe kennis.	- Nu versterken op alleen <i>macrostabiliteit</i> en <i>hoogte</i> pas op einde van levensduur afhankelijk van klimaatverandering en zetting. - Gedeeltelijk versterken op <i>piping</i>, anticiperend op nieuwe kennis waarmee de volledige versterking (nog) niet nodig is.

Definities dijkversterking

Doelmatigheid partiële- of kort-cyclische versterking

De keuze tussen partieel, kort-cyclisch of integraal versterken is een manier om invulling te geven aan de doelmatigheidsdoelstelling van het HWBP. De subsidieregeling beschrijft dat de totale kosten van een primaire waterkering gedurende de gehele (resterende) levensduur moet worden geminimaliseerd. Omdat een subsidie wordt verleend aan het meest doelmatige dijkversterkingsontwerp, is partieel- of kort-cyclisch versterken **niet** in strijd met de Waterwet of de subsidieregeling. De toelichting op de wijziging subsidieregeling meldt hierover: "Het is aan de beheerder om te verkennen welk project of welke projecten hij in welke volgorde en op welk moment moet uitvoeren om ervoor te zorgen dat het dijktraject in zijn geheel zo snel mogelijk maar in ieder geval uiterlijk in 2050 aan de norm voldoet."

De beheerder dient in een levenscyclus analyse (LCC) de verschillende oplossingsmogelijkheden te onderzoeken en een afweging te maken over de manier waarop het traject en de benodigde versterkingsopgave(n) moet worden opgepakt. Uit de analyse volgt welke oplossingsmogelijkheid het meest doelmatig is. Doelmatig is de optimale verhouding tussen de kosten enerzijds (Euro's geïnvesteerd) en de prestatie anderzijds (dijkveiligheid) tegen aanvaardbare risico's. De voorwaarde van doelmatigheid geldt ook voor een integrale versterking – ook die aanpak moet doelmatig zijn op basis van de LCC analyse. Voor gedetailleerde uitleg van de LCC benadering en partieel versterken kan men terecht op de [website hwbp](http://www.hwbp.nl).

8. Uitwisselingsbijdragen vermeden kosten dijkversterkingen

Rivierverruimingsmaatregelen, slimme combinaties of systeemmaatregelen leiden tot een verlaging van de waterstand op de rivier en daarmee potentieel tot een reductie van de dijkversterkingsopgave. In 2014 is tussen Rijk en de waterschappen afgesproken dat de kostenbesparingen ('vermeden kosten') voor de dijkversterking, als gevolg van rivierverruimingsmaatregelen, aangewend kunnen worden voor de bekostiging van de betreffende rivierverruimingsmaatregel of slimme combinatie. Deze afspraak is per 1 januari 2017 wettelijk geborgd in Artikel 7.24 van de Waterwet.

In juli 2019 is de notitie Eindadvies verkenning 'Financiële uitwisseling tussen dijkversterking en rivierverruiming' vastgesteld door het Programmabestuur HWBP. In 2022 is een uitbreiding op deze regeling vastgesteld en is te downloaden via [deze link](#). Daarmee is vastgelegd hoe de programmadirectie HWBP tot vaststelling van de hoogte van de uitwisselingsbijdrage komt.

De uitwisselingsbijdrage wordt als apart en zelfstandig onderdeel zichtbaar gemaakt op het HWBP-programma. Daarmee wordt inzichtelijk dat met rivierverruiming een deel van de waterveiligheidsopgave wordt gerealiseerd. En zo wordt de hoogte van de vermeden kosten duidelijk en hoe deze in de programmering verwerkt is.

In de komende jaren kunnen in het kader van het programma Integraal Riviermanagement (IRM) nieuwe rivierverruiming worden geprogrammeerd met invloed op de waterveiligheidsopgave binnen het HWBP. De Programmadirectie HWBP heeft hierin een toetsende rol waarbij wordt beoordeeld of de aanvraag past binnen de kaders van het eindadvies. Het Programmabestuur HWBP neemt door middel van vaststelling van het ontwerpprogramma uiteindelijk het besluit over de uitwisselingsbijdragen.

9. Ingangstoets

De ingangstoets wordt ingezet voor nieuwe dijkversterkingsprojecten met als doel:

- Het vergroten van de stabiliteit en voorspelbaarheid van het programma van het HWBP;
- het aanscherpen van projecten die al wel op het programma staan, maar waarvan de scope en raming nog onvoldoende duidelijk zijn.

Een afgeronde ingangstoets en een positief besluit hierover vanuit de programmadirectie HWBP is randvoorwaardelijk voor nieuwe projecten om opgenomen te worden op het programma. Hoe de ingangstoets werkt is vastgelegd in [een werkwijze](#).

Om aan het programma toegevoegd te kunnen worden, moet de ingangstoets voor 1 juli zijn afgerond en zijn voorzien van een positief besluit van de programmadirectie.

10. Vastleggen gezamenlijk streefdoel Waterveiligheidsportaal (WVP) op orde

Als een project op het programma staat of een ingangstoets wil doen, dient er een correcte en complete vastlegging in het Waterveiligheidsportaal (WVP) te zijn. Dit moet conform de werkinstructie Prioriteren & Programmeren op de Waterveiligheidsportaal Wiki zijn. Wanneer de informatie in het WVP op orde is, zal dit een grote bijdrage leveren aan de alliantie, onder andere als brondata voor het programma. Op dit moment is de data nog niet op het gewenste kwaliteitsniveau. Het gezamenlijk streefdoel voor de alliantie is om de data in het WVP correct, compleet en actueel te krijgen.

Essentie afspraak: ambitie alliantie en veranderopgave opnemen in kadernota

Gezamenlijk streefdoel: de data in het WVP is correct, compleet en actueel en gelijk aan de opgave op het VtM formulier.

11. Realistische doorlooptijden

Om de inhoudelijke en financiële stabiliteit van het programma te vergroten (kostenbeheersing) wordt nu op het programma gewerkt met de realistische en de te verwachten doorlooptijden van de verschillende fases die de beheerder aangeeft (op basis van een probabilistische planning) en niet uit te gaan van de eerder afgesproken standaard. Daar wordt de P50 als uitgangspunt gebruikt.

12. Programmeren van voorgefinancierde projecten

Het kan voor de beheerder doelmatig zijn om maatregelen eerder uit te voeren dan de programmering van het HWBP voorziet. De regeling subsidies hoogwaterbescherming biedt de beheerder in dergelijke gevallen de mogelijkheid om een maatregel voor te financieren en later de subsidie te ontvangen. Voor voorfinancieringsprojecten gelden dezelfde regels uit de kadernota als

voor reguliere projecten. Projecten worden uitbetaald op basis van de afspraken die hierover zijn gemaakt in de subsidiebeschikkingen (in de regel conform de programmering).

Het kan voorkomen dat er in het lopende begrotingsjaar budget overblijft als gevolg van meevallers in projecten of verkleinen van de scope van projecten. *Vrijval van financiële middelen door meevallers in het lopende boekjaar* wordt benut in deze volgorde:

- I. Projecten met gerapporteerde meerkosten voor versterkingsprojecten voorbij de verkenningsfase, die opgevangen worden door de beheerder tot het jaar dat er ruimte is op het programma.
- II. Projecten die zijn gespreid over meerdere jaren omdat de bevoorschotting is gemaximaliseerd tot €40 miljoen per jaar;
- III. Projecten die voorgefinancierd zijn en nog niet aan de beurt voor de voorschotbetaling (conform programma).

Onderverdeling binnen categorie I. en II. vindt plaats op basis van urgentie.

13. Afspraken bestuursovereenkomst Maas

De versterkingsprojecten die vallen onder bestuursovereenkomst Maas zijn ook onderdeel van het HWBP-programma. Deze afspraken worden gerespecteerd bij het opstellen van het HWBP-programma. Dit betreft afspraken uit 2016 en uit 2019. De afspraken zijn te vinden in de oplegmemo van de Vergadering Stuurgroep Deltaprogramma Maas van 28 september 2016, in de Afsprakenlijst Bestuurlijke Overleggen MIRT 2016, in de uitbreiding het Eindadvies Verkenning "Financiële uitwisseling tussen dijkversterking en rivierverruiming" van 09-09-2022 en in de Afsprakenlijst Bestuurlijk Overleggen MIRT van 20 en 21 november 2019. De BO Maas projecten zullen als regulier project worden opgenomen op het programma met inachtneming van de bestuurlijke afspraken.

14. Opvangen van mutaties binnen een vol programma

Gerapporteerde meerkosten voor versterkingsprojecten waarvan de verkenningsfase is afgerond/vastgesteld worden opgevangen door de beheerder tot het jaar dat er ruimte is op het programma. Concreet betekent dit dat als een project duurder wordt deze extra kosten in latere jaren als voorschotbetaling ontvangen worden. Op deze manier leiden meerkosten niet tot verdringing van andere projecten op het programma.

Tegelijkertijd wordt het maken van een goede projectdefinitie in de verkenningsfase en een goede projectbeheersing van de kosten en planning na de verkenningsfase extra belangrijk.

15. Budget voor kennis en innovatie

Conform art 16 lid 1 van de subsidieregeling HWB dient er voor subsidies aan kennisontwikkeling en innovaties een plafond vastgesteld te worden door middel van de begroting van het Deltafonds. Voor de hoogte van dit subsidieplafond sluit het HWBP minimaal aan bij de beleidsbrief van het ministerie van Economische zaken en klimaat. In de beleidsbrief van 13 juli 2018, *Naar missie gedreven Innovatiebeleid met Impact*, wordt aangegeven dat Nederland er naar streeft om 2,5% van het BBP (Bruto Binnenlands Product) te investeren in kennis en innovaties (R&D).

Aansluitend op de beleidsbrief van het ministerie van Economische zaken en Klimaat en Europees beleid heeft de alliantie het volgende ingesteld ten behoeve van haar eigen Kennis en innovatiebehoefte:

- Een subsidieplafond van circa 10 miljoen per jaar uit de bijdrage van rijk en waterschappen;
- Innovaties worden voor 100% gefinancierd;
- Conform landelijk beleid:
 - Het HWBP werkt met een Kennis en Innovatieagenda. Het innovatieplafond is randvoorwaardelijk voor de hoeveelheid innovaties die per jaar kunnen worden opgepakt;
 - Het HWBP is als uitvoeringsprogramma bij uitstek de plek waar beheerders kunnen optreden als 'launching customer';
 - Indien nieuwe en/of innovatieve technieken (met 100% financiering HWBP) worden toegepast voor daadwerkelijke dijkversterkingen, dan zal via de begeleiding en de toetsing van het voorstel nadrukkelijk gekeken worden naar wat echt als innovatie te bestempelen is en welke kosten ook bij een niet innovatieve aanpak zouden worden

gemaakt. Dit zorgt ervoor dat het budget echt volledig ten goede komt aan innovatieve maatregelen.

- o Nieuwe kennis en innovaties die binnen het HWBP zijn ontwikkeld zijn vrij beschikbaar voor iedereen.

16. Beheerste aanwas nieuwe projecten

Continuïteit binnen de programmering is belangrijk. Hiervoor is het noodzakelijk om elk jaar nieuwe projecten op te starten. Wanneer er sprake is van budgettaire krapte bestaat de mogelijkheid om nieuwe projecten beheerst op te nemen. Indien noodzakelijk kunnen één of beide aanvullende regels toegepast worden.

1. Bij nieuwe projecten wordt alleen de (voor)verkenningfase geprogrammeerd. Door alleen (voor)verkenningfasen te programmeren, wordt de continuïteit behouden en wordt de extra financiële druk die dit op het programma legt beperkt (behoud stabiliteit). In de volgende programmeerrondes wordt bekeken wanneer de volgende fases geprogrammeerd kunnen worden. Het uitgangspunt daarbij is om deze fases aansluitend aan de verkenningfase te programmeren.
2. Alleen nieuwe projecten toe voegen die starten in het eerste jaar van de programmering. Dat zou betekenen dat –indien nodig- er alleen projecten worden toegevoegd die een positief advies vanuit de ingangstoets hebben en willen starten in 2026. Projecten die later starten, worden in latere programmeerrondes toegevoegd.

17. Aanleveren verwachte moment gunningsbeslissing aanbesteding

Deze spelregel is alleen van toepassing voor projecten met een raming voor de realisatiefase van < € 40 miljoen én een uitvoeringsduur < 36 maanden. Indien de gunningsbeslissing na de maand oktober in een bepaald jaar wordt verwacht, dan dient de kasreeks van de realisatiefase verdeeld te worden over twee jaar.

18. Mutaties tijdens consultatieperiode op het ontwerpprogramma

Reacties die worden aangedragen tijdens de consultatieperiode worden alleen in het definitief programmavoorstel opgenomen wanneer het een fout betreft bij het verwerken van de ingediende VtM formulieren op het ontwerpprogramma. Hiermee kunnen fouten hersteld worden die:

- In het proces door de programmadirectie verkeerd zijn verwerkt
- ontstaan zijn door verschillen in ontwerpprogrammering en toezeggingen die gedaan zijn door de programmadirectie of

op basis van administratieve onvolkomenheden.

19. Tussentijdse wijziging innovatieve projecten

Innovaties worden beschikt, maar uiteindelijk gesubsidieerd op basis van nacalculatie, dus werkelijk gemaakte kosten. De werkelijke kosten zijn vrijwel nooit gelijk aan de beschikking. Dit leidt tot terugbetaling door het waterschap of extra subsidie te betalen aan het waterschap. Daarnaast kan het in de praktijk voorkomen dat er sprake is van een wijziging van de aanpak van het innovatieve project.

Aan de subsidiebeschikking is echter een plafond gekoppeld. Dat betekent dat als de werkelijk gemaakte kosten hoger zijn dan het subsidiebedrag, dat de subsidie eerst gewijzigd moet worden voordat deze (opnieuw) kan worden vastgesteld.

Een aanvraag tot subsidiewijziging dient ingediend te worden indien de tussentijdse wijziging $\geq$ 10%, of $\geq$ € 1 miljoen. Of bij een andere aanpak van het project.

20. Maximum voorschotverlening innovatie projecten

Bij projecten die een looptijd hebben van minder dan 36 maanden wordt het maximale bevoorschotting 80% van de beschikking. Bij projecten met een looptijd van meer dan 36 maanden wordt de kasreeks lineair verdeeld en bij vaststelling wordt het restant uitbetaald. De redenen

hiervoor zijn: 1) Beperken van ontvangsten 2) HWBP is risicodragend dus hiermee wordt niet het gehele risicodossier al bij voorbaat uitbetaald en 3) Belang van de vaststelling wordt hiermee groter

21. Altijd budget voor fases lineair verdelen

Elk jaar zien we op de begroting een grote onderuitputting mede door vertragingen. Door het inzetten van mitigerende maatregelen kan elke jaar een aanzienlijk deel van de reguliere onderuitputting gecompenseerd worden. Ondanks deze ingreep blijft er echter ook een deel over (zie onderstaande tabel). Gevolg van de onderuitputting is, is dat de waterschappen worden geconfronteerd met een naheffing op hun bijdrage aan het deltafonds. Uit onderstaande tabel is te zien dat het percentage van de mitigerende maatregelen t.o.v. de reguliere uitgaven tussen de 38% - 62% ligt. De verwachting is dat in de toekomst het percentage vertragingen van de mijlpalen nagenoeg gelijk zal blijven en de omvang van de mitigerende maatregelen gaat afnemen. Daardoor zal de onderuitputting toenemen.

jaar	Begroting	Regulier uitgaven	Reguliere onderuitputting	Mitigerende maatregelen	Onderuitputting na mitigerende maatregelen	% Mitigerende maatregelen t.o.v. reguliere uitgaven
2019	186,7	132,9	53,8	50,3	3,5	38%
2020	250,0	147,5	102,5	62,5	40,0	42%
2021	419,0	179,0	240,0	111,0	129,0	62%
2022	384,0	250,0	134,0	109,0	25,0	44%
2023	426,0	261,2	164,8	138,5	26,3	53%

Door de opgedane ervaring van de afgelopen jaren en de bovenstaande verwachting dat in de toekomst de mitigerende maatregelen zullen afnemen, is gezocht naar een betere, meer verfijnde manier van programmeren met als doel de onderuitputting te verkleinen. Dit doen we door altijd voor alle projectfasen het budget lineair over de volledige lengte van de fase te verdelen, met een max van €40 miljoen per project per jaar. De subsidieregeling schrijft voor dat het totale te ontvangen bedrag in het eerste jaar wordt uitbetaald wanneer een fase korter duurt dan 36 maanden en maximaal 40 miljoen euro bedraagt. We gaan met deze regel niet in tegen de subsidieregeling, maar het bedrag wordt (als de projectfase nog steeds korter dan 36 maanden en het project niet over de jaargrens vertraagd) in twee delen in het eerste jaar geprogrammeerd. De eerste uitbetaling is conform de lineaire verdeling; de tweede uitbetaling is aan het einde van het jaar vanuit de onderuitputting. Hierdoor is het totaalresultaat gelijk is aan de subsidieregeling.

22. Raming projectfase zonder getoetste SSK

Ramingen voor projectfasen waarvan nog geen getoetste SSK beschikbaar is, zijn vaak onzeker en daarmee instabiel. Dit komt doordat de projectfase nog niet is begonnen en de beoogde werkzaamheden nog kunnen wijzigen. De praktijk leert dat ramingen hierdoor vaak te hoog worden ingeschat. Daarom stellen we voor om projectfasen zonder getoetste SSK te programmeren op basis van de middenwaarde uit het referentiekader. Het referentiekader zal daarbij elk jaar worden geïndexeerd aan de hand van de juiste index. Daarbij hanteren we hier het principe van 'comply or explain'. Als beheerders kunnen beargumenteren dat de middenwaarde niet realistisch is voor betreffend project, kunnen we afwijken van de middenwaarde.

3. Financiële stuurknoppen

Naast bovengenoemde spelregels, hanteren we voor de financiële programmering ook de financiële stuurknoppen. Deze worden gebruikt wanneer er een ongewenste spanning (verschil tussen 12-jarig budget en gewenste 12-jarige uitgaven) in het programma optreedt. Welke stuurknoppen kunnen worden gehanteerd, wordt in onderstaande tabel kort beschreven.

Nr.	Stuurknop	Stuurkop programma 2026 -2037
1	Mitigerende Maatregelen	Maatregelen om de onderuitputting te compenseren.
2	Knop $T = T+1$	Een beschikking die wordt geprogrammeerd in een jaar heeft het kasjaar één jaar later.
3	Terugdraaien stuurknop $T = T+1$	Kasschuif stuurknop $T=T+1$ terugdraaien zo lang er financiële ruimte in die jaarschijven beschikbaar is.
4	Nieuwe inpassing (buiten programma plaatsen van de kasreeks)	Indien de mijlpalen van een project wijzigen dan zal in de toekomst bekeken worden of de gewenste subsidierreeks past binnen de beschikbare budgetruimte.
5	Budgetschuif	De mogelijkheid om in samenwerking met Bestuursstaf van RWS om beschikbaar gestelde budgetruimte later in te zetten.
6	Gewenste spanning	Een spanning accepteren die niet buitensporig is en hiervoor dus geen extra/gewijzigd budget wordt aangevraagd.

Toelichting stuurknoppen

1. Knop Mitigerende Maatregelen: Als, bijvoorbeeld door het vertragen van mijlpalen, het beschikbare budget in het lopende jaar niet volledig benut wordt, zullen de mitigerende maatregelen in werking treden. Dit zijn maatregelen met als doel de onderuitputting te compenseren. Denk hierbij aan vroegtijdig terugbetalen van voorfinancieringsprojecten of projecten een groter voorschot geven dan € 40 miljoen per project per jaar.
2. Knop $T=T+1$: Uit onderzoek van de laatste jaren is gebleken dat het overgrote deel van de subsidieaanvragen in het laatste kwartaal worden ingediend. Om de financiële stabiliteit te garanderen, wordt het geprogrammeerde bedrag met 1 jaar opgeschoven. Met deze stuurknop wordt de betaling in het volgende kalenderjaar verricht.
3. Terugdraaien stuurknop $T = T+1$: Zo lang er financiële ruimte in die jaarschijven beschikbaar is, wordt de knop $T= T+1$ teruggedraaid.
4. Nieuwe inpassing: Indien de mijlpalen van een project wijzigen dan zal in de toekomst bekeken worden of de gewenste subsidierreeks past binnen de beschikbare budgetruimte.
5. Budgetschuif: De mogelijkheid om in samenwerking met Bestuursstaf van RWS de beschikbaar gestelde budgetruimte later in te zetten.
6. Gewenste spanning: Een spanning accepteren die niet buitensporig is en hiervoor dus geen extra/gewijzigd budget wordt aangevraagd. Hier wordt vooral in eerste instantie gekeken naar de eerste zes jaar van het programma. De reden hiervan is dat die periode door de Minister wordt vastgesteld.

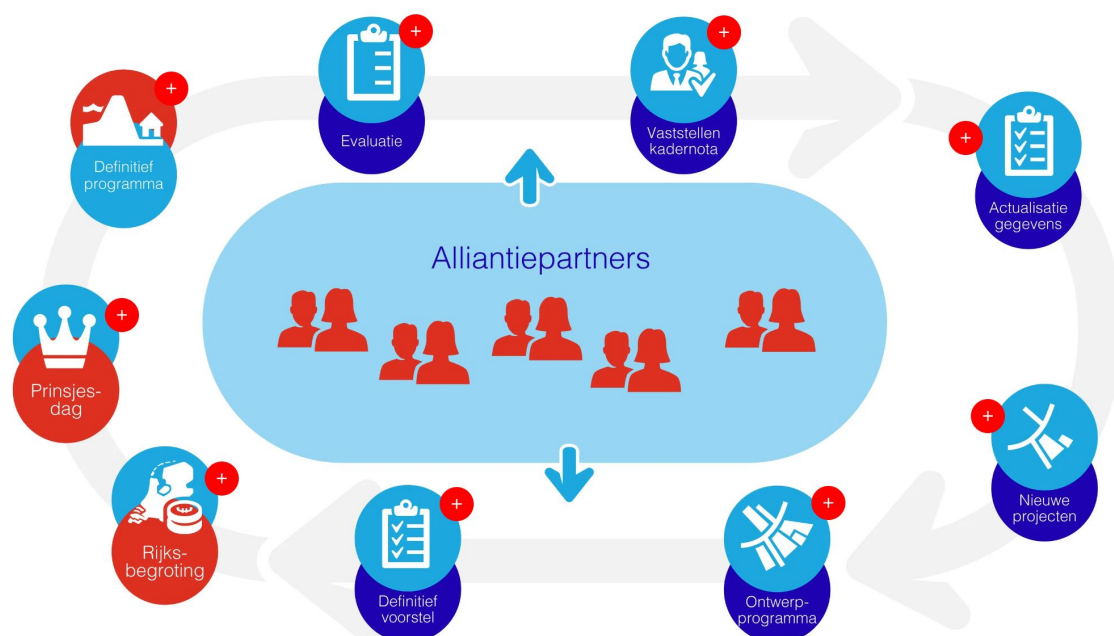
Subsidieverlening en uitbetalingen

Het gehele jaar worden subsidieaanvragen gedaan door de waterschappen. Gezien de doorlooptijd van subsidieaanvraag tot uitbetaling is het belangrijk dat aanvragen op tijd gedaan worden. Een te late aanvraag kan leiden tot onderuitputting op de begroting van dat jaar. Onderuitputting op de begroting kan leiden tot een hogere bijdrage voor het Deltafonds van de waterschappen. De doorlooptijd van een aanvraag is afhankelijk van de hoogte van het bedrag en door wie de aanvraag ondertekend moet worden. Hieronder een overzicht.

Aanvraag tussen/ bedrag:	Verlening			Betaling		
	< € 5 mln. (PD)	€ 5 mln. <> € 25 mln. (HID)	≥ € 25 mln. (DG)	< € 5 mln. (PD)	€ 5 mln. <> € 25 mln. (HID)	≥ € 25 mln. (DG)
1 januari - 31 september	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1 oktober - 31 oktober	✓	✓	✓	✓	✓	X
1 november - 30 november	✓	✓	X	✓	✓	X
1 december - 31 december	X	X	X	X	X	X

4. Organisatie

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) is een alliantie van de 21 waterschappen en Rijkswaterstaat. Het doel van deze alliantie is dat in 2050 alle primaire keringen voldoen aan de veiligheidsnorm. De huidige inschatting is dat het om hoogstens 2000 kilometer aan dijken en honderden sluizen en gemalen gaat. Om dit in goede banen te leiden maakt het HWBP jaarlijks een voortrollend programma met bijbehorende begroting voor een periode van twaalf jaar. Door jaarlijks voortrollend te programmeren kunnen nieuwe inzichten en ontwikkelingen worden meegenomen. Het programma waar in 2024 aan wordt gewerkt is het programma 2026 - 2037. De eerste zes jaar van het programma zijn onderdeel van het Deltaprogramma en wordt door de minister van Infrastructuur en Waterschap (I&W) vastgesteld. De HWBP begroting is een onderdeel binnen het Deltafonds. De totstandkoming van het voortrollende programma is een gezamenlijk proces van de HWBP alliantiepartners en de programmadirectie HWBP. Een grafische weergave van het programmeerproces is weergegeven in onderstaande *figuur 1*.

Figuur 1: Schematische weergave programmeerproces HWBP. [Meer over het programmeerproces op hwbp.nl](https://www.hwbp.nl)

Rol alliantie in programmeerproces

Programmeren is een proces van de gehele alliantie van het HWBP. De programmadirectie faciliteert hierin. De programmadirectie maakt een ontwerpprogramma op basis van de door de beheerders aangedragen informatie. Dit gebeurt door middel van het verzoek tot mutatie formulier, het zogeheten VTM-formulier. Tussen het ontwerp- en definitief programmavoorstel vindt een consultatieperiode plaats. De Unie van Waterschappen bundelt de afzonderlijk door de waterschappen ingediende consultatiereacties tot één inspraakreactie. Rijkswaterstaat (RWS) verzorgt de inspraakreactie namens de Rijkspartners van het HWBP.

5. Financiële kader

Bij het opstellen van het voortrollend programma wordt er jaarlijks een HWBP ontwerpbegroting gemaakt en voorgelegd aan het Programmabestuur HWBP. Hiervoor geldt een set van financiële kaders en afspraken. De basis voor het maken van de ontwerpbegroting voor het programma 2026-2037 is de vastgestelde begroting bij het vastgestelde programma 2025-2036 en vormt daarmee de basis voor het financieel kader van deze programmeerperiode. In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de reeds geprogrammeerde projecten en de ruimte die er nog is om nieuwe projecten op te starten.

Vast financieel kader

Bij het opstellen van het jaarlijks voortrollend programma wordt gewerkt met een financieel kader over een vaste periode van 12 jaar. Dit financieel kader is van toepassing voor zowel de begroting als de programmering. Dit houdt in dat de totale uitgaven en de totale bijdragen voor de vaste periode van 12 jaar gelijk zijn.

De financiële afspraken zijn conform:

1. Wet- en regelgeving:
 - De verwachte uitgaven voor subsidies aan de projecten op de programma 2025-2036 moet corresponderen met de beschikbare financiële ruimte (bijdragen) 2025-2036;
 - Het vaststellen van het definitieve programma is gekoppeld aan de voorbereiding van de rijksbegroting.
2. Alliantieafspraken

Bijdrage Rijk en Waterschappen

De bijdragen, die het Rijk en de waterschappen in het HWBP inleggen, zijn verankerd in het Bestuursakkoord Water. Dit akkoord bepaalt het maximum bedrag dat wordt ingelegd en de verdelingsafspraken van de inleg over de begrotingsjaren. De gedeeltelijke decentralisatie van de financiering van de aanleg en verbetering van de primaire waterkeringen van het rijk naar de waterschappen zorgde voor een bijdrage van de waterschappen in de periode 2011-2013 van € 81 miljoen per jaar, in 2014 € 131 miljoen en vanaf 2015 structureel € 181 miljoen (prijsspeil 2011). Met ingang van 2016 wordt de bijdrage elk jaar geïndexeerd met de Index Bruto Overheids Investerings, de IBOI, tenzij de Minister besluit de indexatie niet toe te wijzen. De IBOI compenseert algemene prijsstijgingen van projectkosten. De afgelopen jaren ziet het verloop van de bijdragen van Rijk en waterschappen er daarom als volgt uit:

Jaar	Bijdrage *)	Indexering*)	Geïndexeerd bedrag *)	Index percentage
2011	181.000	0	181.000	0,000%
2012	181.000	3.421	184.421	1,890%
2013	184.421	0	184.421	0,000%
2014	184.421	109	184.530	0,059%
2015	184.530	709	185.239	0,384%
2016	185.239	334	185.573	0,180%
2017	185.573	2.134	187.707	1,150%
2018	187.707	2.864	190.571	1,526%
2019	190.571	3.852	194.423	2,021%
2020	194.423	3.243	197.666	1,668%
2021	197.666	4.653	202.319	2,345%
2022	202.319	12.062	214.381	5,162+0,8%
2023	214.381	10.293	224.837	4,878%
2024	224.837			

*) alle bedragen x 1.000

Voor de programmering 2026-2037 wordt € **449,674 (2x € 224,837) miljoen** (prijsspeil 2023) toegevoegd. Dit kan als voorschot gezien worden voor de financiële vrije (mogelijk nog te programmeren) ruimte voor onder andere het inpassen van meerkosten van lopende projecten en nieuwe projecten. De jaarlijkse totale bijdrage die in het HWBP worden ingelegd is als volgt opgebouwd:

- 50% door de waterschappen die samen de maximale bijdrage conform Bestuursakkoord Water vormt, bestaande uit:
 - een projectgebonden aandeel: de waterschappen die reguliere HWBP-projecten n.a.v. de derde toetsronde en latere beoordelingsronden uitvoeren nemen als doelmatigheids-prikkel 10% van de projectuitgaven voor eigen rekening;
 - een solidariteitsdeel: de rest van de jaarlijkse bijdrage, die door alle waterschappen wordt opgebracht; zijnde 40%.
- 50% door het Rijk.

Het solidariteitsdeel van de waterschappen wordt met de volgende verdeelsleutel over de waterschappen verdeeld:

- 50% van het bedrag wordt bepaald op basis van het aantal ingezetenen in de waterschappen. Dit komt overeen met het aantal huishoudens dat is betrokken in de aanslagheffing van de 'watersysteemheffing ingezetenen';
- 50% van het bedrag wordt bepaald op basis van de WOZ-waarde van de bebouwing in het gebied van de waterschappen. Dit komt overeen met de totale WOZ-waarde die is betrokken in de aanslagheffing van de 'watersysteemheffing gebouwd'.

Er zijn 2 momenten in het jaar dat de bijdrage per waterschap wordt geïnd:

Voor 1 mei jaar t wordt een factuur gestuurd bestaande uit 2 delen:

- Voorschot lopend jaar (jaar t) waarbij de bron de goedgekeurde begroting Prinsjesdag jaar t-1 (grondslag EC-tabel, Deltafonds). Deze cijfers kunnen worden opgenomen in de begroting van de waterschappen (richtinggevend).
- Afrekening, welke het verschil is tussen definitieve bijdrage jaar t-1 (mede op basis van werkelijk projectgebonden aandeel) minus gefactureerde voorschotten. In de begroting wordt uitgegaan van een bepaalde uitgave per jaar, die gebaseerd is op een programmering. Bij de afrekening worden de werkelijke subsidiebedragen als grondslag gebruikt. De verhouding 100% subsidiabele uitgave t.o.v. de 90% subsidiabele uitgave en de effecten van de extra middelen (indien noodzakelijk) vanuit de Najaarsnota (NJN) zijn hierin verwerkt. Deze verschillen hebben direct invloed op de 10% projectgebonden bijdrage, waardoor het restant voor facturatie afwijkt t.o.v. de begroting. Middels deze afrekening wordt dit effect gecorrigeerd.
- Voor 1 oktober jaar t de indexatie van de voorschotbijdrage het desbetreffende jaar.

Vanwege de omvang van de solidariteitsbijdragen, de impact daarvan op de begrotingen en meerjarenramingen van de waterschappen en daarmee op hun belastingtarieven voor de ingezetenen, is het voor de waterschappen van groot belang dat zij een goed, vroegtijdig en meerjarig inzicht krijgen in de te betalen solidariteitsbijdragen. Tevens dient de onderbouwing van de omvang van deze bijdrage inzichtelijk en transparant te zijn. Aan het voorgaande wordt invulling gegeven door de EC-tabel een plaats te geven in de programmering. De inhoud van de tabel loopt hierdoor in feite samen met de programmering. Op basis van de EC-tabel wordt een raming gemaakt van de bijdragen van de verschillende waterschappen, waarmee ook meer inzicht wordt verschaft.

Bijlage 1: Overzicht aanpassingen Kadernota 2024 t.o.v. Kadernota 2023

Nr.	Titel	Afspraak Kadernota 2023	Afspraak kadernota 2024
1	Maximum van €40 mln. voorschot per project per jaar. Lineaire verdeling bij fase meer dan 3 jaar. Dit geldt ook voor voorfinancieringsprojecten	Op het programma is het opgenomen bedrag per projectfase maximaal €40 mln. per jaar. Daarnaast worden de subsidiebedragen, wanneer een fase langer duurt dan 3 jaar, lineaire over de tijd verdeeld. Dit geldt voor zowel reguliere als voorfinancieringsprojecten	Projecten (zowel voorfinanciering als regulier) kunnen maximaal aanspraak maken op €40 miljoen subsidie per project per jaar. Als mitigerende maatregel kan er meer dan € 40 miljoen per project worden uitgekeerd tot maximaal de projectuitgaven van dat jaar.
2	Referentiebeheer / VtM proces	Elke mutatie voor het programma dient door middel van een Verzoek tot Mutatie (VtM) formulier aangedragen te worden.	Het programma wordt opgesteld op basis van het VtM1 proces. De VtM (Verzoek tot Mutatie) formulieren dienen conform de afspraken in de kadernota ingevuld te worden, het BGT helpt hiermee. Formulieren die hieraan niet voldoen worden teruggestuurd naar BGT / Waterschap met het verzoek deze aan te passen en opnieuw in te dienen. Bij mutaties in de scope, planning en raming dient in de toelichting duidelijk te worden aangegeven waarom de mutatie plaatsvindt. De toelichtingen worden opgenomen in de voortgangsrapportage richting het programmabestuur en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W).
3	Prioriteren op basis van urgentie	Prioritering vindt plaats op basis van de overgangssystematiek VNK2.	Prioritering vindt plaats op basis van de overgangssystematiek VNK2 en het trajectoordeel uit LBO-1.
4	Bevroren status projecten in eerste 2 jaar	Projecten die reeds zijn gestart of in de eerste 2 programmajaren starten, kunnen in beginsel doorgang vinden voor alle projectfasen.	Projecten die reeds zijn gestart of in de eerste 2 programmajaren starten, kunnen in beginsel doorgang vinden voor alle projectfasen.
5	Programmeergesprekken	Samen met de alliantiepartners wordt een proces opgestart waarmee er een goede	Ieder jaar wordt, indien wenselijk, een programmeergesprek gevoerd tussen programmadirectie en beheerder. Doel is om

Nr.	Titel	Afspraak Kadernota 2023	Afspraak kadernota 2024
		programmadoorkijk tot 2050 per waterschap kan worden gemaakt.	inzicht te verkrijgen in wenselijke en benodigde planning gelet op urgentie, organisatie, financiën en i.r.t. behalen einddoestelling.
6	Planperiode van 12 jaar	Ieder jaar wordt een programma over een periode van 12 jaar opgesteld. De eerste 6 jaar daarvan worden vastgesteld door de minister van I&W.	Ieder jaar wordt een programma over een periode van 12 jaar opgesteld. De eerste 6 jaar daarvan worden vastgesteld door de minister van I&W.
7	Partieel en kort-cyclisch versterken	Definiëring: De kadernota scherpt aan wat wordt verstaan onder partieel- en kort-cyclisch versterken. Rekenmethode LCC wordt verduidelijkt. Doelmatigheid van een project kan hiermee worden aangetoond. Een LCC-berekening is een subsidievoorwaarde.	Definiëring: De kadernota scherpt aan wat wordt verstaan onder partieel- en kort-cyclisch versterken. Rekenmethode LCC wordt verduidelijkt. Doelmatigheid van een project kan hiermee worden aangetoond. Een LCC-berekening is een subsidievoorwaarde.
8	Uitwisselingsbijdragen vermeden kosten dijkversterkingen	Vastgelegd is hoe de programmadirectie HWBP tot vaststelling van de hoogte van de uitwisselingsbijdrage komt.	Vastgelegd is hoe de programmadirectie HWBP tot vaststelling van de hoogte van de uitwisselingsbijdrage komt.
9	Ingangstoets	Nieuwe projecten komen alleen op het programma nadat deze een positief advies vanuit de ingangstoets hebben gekregen.	Alleen projecten die voor 1 juli 2024 hun ingangstoets met positief advies hebben doorlopen kunnen op het nieuwe programma komen. Wordt de ingangstoets later dan 1 juli 2024 afgerond dan zal het project op het eerst volgende programma komen.
10	Vastlegging WVP op orde	Het gezamenlijke streefdoel voor de alliantie is om de data in het WVP correct, compleet en actueel te krijgen.	Het Waterveiligheidsportaal is een gemeenschappelijk systeem tussen Waterschappen, ILT en HWBP. Hiermee kan een landelijk beeld verkregen worden van de veiligheidsopgave. Beheerders zijn verantwoordelijk voor het up-to date houden van het WVP. Het vereiste is dat het WVP overeenkomt met het VtM formulier.
11	Realistische doorlooptijden fase projecten	De afspraak met het programmabestuur is gemaakt om de probabilistische planning op te nemen.	De afspraak met het PB HWBP is gemaakt om de probabilistische planning op te nemen in het VtM formulier die wordt getoetst door het BGT. Dit geldt voor zowel de subsidiemijlpalen (voorverkenning-, verkenning-, plan- en

Nr.	Titel	Afspraak Kadernota 2023	Afspraak kadernota 2024
			realisatiefase als de projectmijlpalen (vaststellen VKA, vaststellen PWW, Gunning, maatregel uitgevoerd en proces verbaal van oplevering).
12	Programmeren van voorfinancieringsprojecten	Een beheerder kan onder voorwaarden eerder subsidie krijgen als hij ervoor kiest om met voorfinanciering een maatregel eerder uit te voeren dan in de programmering van het HWBP is voorzien.	Een beheerder kan onder voorwaarden subsidie krijgen als hij ervoor kiest om met voorfinanciering een maatregel eerder uit te voeren dan in de programmering van het HWBP is voorzien. De voorfinancieringsprojecten zullen als regulier project worden opgenomen op het programma. Budget blijft op T+6 geprogrammeerd.
13	Afspraken Bestuursovereenkomst Maas	De versterkingsprojecten die vallen onder de bestuursovereenkomst Maas zijn ook onderdeel van het HWBP-programma.	De versterkingsprojecten die vallen onder de bestuursovereenkomst Maas zijn ook onderdeel van het HWBP-programma. De BO Maas projecten zullen als regulier project worden opgenomen op het programma met inachtneming van de bestuurlijke afspraken.
14	Opvangen van mutaties binnen een vol programma	Beheerder vangt in een vol programma in eerste instantie zelf de mutatie op voor de lopende versterkingsprojecten na de verkenningsfase.	Voor projecten waarvan de raming hoger is geworden ten opzichte van de opgave in het vorige programma, dient de stijging in laatste jaar van het programma opgenomen worden.
15	Budget voor kennis en innovatie	Een subsidieplafond van 2,5% van de jaarlijkse bijdrage van rijk en waterschappen, gemiddeld over een periode van 12 jaar.	Het budget voor innovatie projecten wordt vastgesteld op basis van de werkelijke aanvragen en voor de toekomstige jaren voor een bedrag van maximaal € 10 miljoen per jaar.
16	Beheerste aanwas nieuwe projecten	Als er sprake is van budgettaire krapte op het programma, kan ervoor worden gekozen om alleen (voor)verkenningfasen en/of projecten die starten in het eerste jaar van de programmering te programmeren.	Ten tijden van budgettaire krapte, kan ervoor worden gekozen nieuwe projecten beheerst te programmeren. Dat betekent alleen de verkenningsfase en/of projecten die starten in het eerste jaar van de programmering te programmeren. Nieuw opgestarte projecten hebben geen zicht op budget voor de

Nr.	Titel	Afspraak Kadernota 2023	Afspraak kadernota 2024
			vervolgfases, tot er voldoende ruimte is om dit te kunnen programmeren.
17	Aanleveren verwachte moment gunningsbeslissing aanbesteding		In bepaalde gevallen. Indien de gunningsbeslissing na de maand oktober in een bepaald jaar wordt verwacht, dan dient te kasreeks van de realisatiefase verdeeld te worden over twee jaar.
18	Nieuw Mutaties tijdens consultatieperiode op het ontwerpprogramma		Reacties die worden aangedragen tijdens de consultatieperiode worden alleen in het definitief programmavoorstel opgenomen wanneer het een fout betreft bij het verwerken van de ingediende VtM formulieren op het ontwerpprogramma. Hiermee kunnen fouten hersteld worden die: - In het proces door de programmadirectie verkeerd zijn verwerkt - ontstaan zijn door verschillen in ontwerpprogrammering en toezeggingen die gedaan zijn door de programmadirectie of - op basis van administratieve onvolkomenheden.
19	Nieuw Tussentijdse wijziging innovatieve projecten		Een aanvraag tot subsidiewijziging dient ingediend te worden indien de tussentijdse wijziging $\geq 10\%$, of $\geq \text{€ } 1$ miljoen. Of bij een andere aanpak van het project.
20	Nieuw Maximum voorschotverlening innovatie projecten		Bij projecten die een looptijd hebben van minder dan 36 maanden dan maximale bevoorschotting van 80%. Bij projecten met een looptijd van meer dan 36 maanden wordt de kasreeks lineair verdeeld en bij vaststelling wordt het restant uitbetaald.
21	Nieuw Kasreeks voor alle fases lineair verdelen.		Voor alle projectfases van reguliere en voorfinancieringsprojecten zal, ongeacht de duur van de projectfase, gelden dat het bedrag voor projectfases lineair verdeeld wordt over de aangegeven kalenderjaren.

Vervallen spelregels uit de kadernota 2025 – 2036

In dit overzicht staan de spelregels uit de kadernota 2025 – 2036 die vervallen zijn.

Nr.	Titel	Afspraak kadernota 2025 - 2036
1	Overprogrammering "Hoe vol stoppen we het programma?"	Omdat de geplande productie in de praktijk doorgaans niet geheel volgens planning wordt gerealiseerd, wordt meer productie geprogrammeerd zodat tegenvallers in voortgang kunnen worden opgevangen. Inzet hierbij is het verkrijgen van een beheersbare boeggolf.
2	Gereserveerde ruimte voor start nieuwe verkenningen/projecten	Er is een financiële reservering beschikbaar voor het opstarten van nieuwe verkenningen. De hoogte van de reservering is in de eerste jaren van het programma beperkt en neemt toe in de loop van de jaren.
3	Eigen programmering keringbeheerders binnen totale programma	Programmeren op basis van urgentie is leidend, maar daar waar dat mogelijk is wordt rekening gehouden met de individuele programmeringen van waterschappen.
4	Risicodragend en voorfinanciering	Projectwaterschappen dragen meer dan voorheen zelf de risico's van de projecten wanneer er sprake is van vertraging en/of financiële overschrijding van projecten ten opzichte van het begrote bedrag (implementatieplan B6).
5	Programmeren met bandbreedtes	In deze methode wordt, op basis van een aantal eenvoudige uitgangspunten een bandbreedte rondom de ramingen van projecten op de programmering berekend.